

Regie versterken in het onderwijs; een basishouding!

Elena Carmona van Loon

orthopedagoog-generalist bij [Carmona ontwikkeling](#)

APA Geplaatst op 5 april 2017

'Contact tussen leerling en leraar, onuitputtelijke bron van wederzijdse inspiratie' (Jeannet Hommel, quote op de Bildung kalender)

Worden wie je bent

Het is mijn dagelijkse praktijk om na te denken hoe betekenisvolle relaties in het leven van jonge mensen het verschil kunnen maken. Passend onderwijs gaat hierover. Het gaat er niet om kinderen die zich bijzonder ontwikkelen op een andere manier te behandelen, het gaat erom de relatie bewuster in te zetten. Leerkrachten kunnen dat.

Uit ervaring en onderzoek blijkt dat leerkrachten juist bij die leerlingen die extra aandacht nodig hebben en veel van hen vragen, geneigd zijn hen minder enthousiast te begroeten of uit het zicht van deze leerling instructie te geven bijvoorbeeld. Passend onderwijs betekent voor mij dat je als leerkracht goed nadenkt wat jouw relatie en professie voor deze leerling kunnen betekenen en dat je weet op welke manier je van invloed bent op ontwikkeling. Het betekent ook dat je nadenkt wat deze leerling of groep jou leert. Als mens en als professional. Zo blijf je met passie, plezier en perspectief voor de klas staan. Wederzijdse inspiratie dus!

Leerkrachten kunnen leerlingen leren zelfvertrouwen te ontwikkelen, hen leren anders over zichzelf te denken en ze helpen te ontdekken wie ze (willen) zijn. En daarom zijn leerkrachten zo belangrijk.

Alle leerlingen ontwikkelen zich anders. Waarom is dat zo en hoe kan je ervoor zorgen dat jouw leerlingen belangrijke vaardigheden zo goed mogelijk ontwikkelen? Jezelf zijn en professional zijn is het antwoord. Weten wie je bent en welke waarden je hebt, het onderwijs betekenisvol en een rijke leeromgeving creëren waar kan worden geoefend met vaardigheden, samenwerken met je team, weten welk effect je handelen heeft op het denken en doen van jouw leerlingen. Handelen vanuit je gevoel en tegelijkertijd bewust bezig zijn.

Alle leerlingen hebben een veilige pedagogische omgeving nodig om goed te functioneren op school, dat geldt in het bijzonder voor leerlingen met opvallend gedrag. Juist zij hebben het hard nodig dat de leerkracht hen ziet en accepteert. Veel leerkrachten worstelen met het gedrag van leerlingen in de klas. Zeker als het gaat om gedrag dat moeilijk te sturen is. Ze vragen zich af hoe om te gaan met grenzeloos gedrag of juist heel teruggetrokken leerlingen, leerlingen die moeilijk aan het werk gaan en voortdurend voor hun neus staan.

Gedrag van leerlingen betekent op zich niets. Gedrag krijgt betekenis in de relatie die je hebt met de ander. De relatie bepaalt wat je ziet. Zie je een leerling die probeert om erbij te horen in de klas; of zie je een leerling die de les verstoort? Gedrag is een poging je te verhouden tot de wereld. Een manier

om dát te bereiken wat je wilt bereiken. Om de betekenis van het gedrag en de bedoeling van de leerling te begrijpen is het nodig dat je contact maakt met de persoon achter het gedrag. En het is die ervaring met een ander die jou ziet en erkent die het meeste blijft.

Hoe doe je dat dan? Een onderwijskundig zinvolle relatie? ¹

Iedere leerkracht weet hoe belangrijk het is vertrouwen te hebben in je leerlingen. Het is dan ook belangrijk dat de leerkracht de leerling durft te vertrouwen om zelf te experimenteren met gedrag. Dat betekent niet dat de leerkracht geheel achterover kan leunen. Regie geven is hard werken. Het vraagt van de leerkracht alert en aanwezig te zijn en de ontwikkeling van zijn leerlingen te volgen. Weten hoe je een zinvolle relatie met je groep of met een leerling vormgeeft helpt hierbij!

De 5 bouwstenen van een onderwijskundig zinvolle relatie zien er als volgt uit:

1. Basisveiligheid: zien en acceptatie (Je doet er toe en wordt opgemerkt)
2. Doelgericht zijn; afstemmen en begrenzen (Wat heb jij nodig? Waar werken we aan? Ik begrens jou als dat nodig is, als waarden of veiligheid in de klas in het geding zijn)
3. Zelfvertrouwen bevorderen (Ik vertrouw er op dat jij het kan leren)
4. Onafhankelijkheid bevorderen (Je krijgt gerichte feedback op wat je leert en de inspanning die je verricht, en ik stel vragen om je bewust te maken)
5. Eigenheid, creativiteit en uniciteit bevorderen (Jouw mening en talent doet ertoe)

Regiefuncties

Regiefuncties heb je nodig om je te kunnen redden in de maatschappij en gezonde relaties met anderen aan te kunnen gaan. Ze zijn nodig om meerdere dingen tegelijk te kunnen doen (zoals klimmen en vooruitkijken); duidelijk te maken wat je wilt en invloed uit te oefenen op je gedrag, in te leven, samen te werken en beslissingen te nemen, emoties en gedrag te reguleren. School is de plek waar leerlingen oefenen met deze functies!

We onderscheiden de volgende regiefuncties:²

1. Taal (communicatie en verbeelding)
2. Geheugen
3. Perceptie (het beeld van jezelf en de buitenwereld)
4. Motoriek (vertrouwen op je lichaam)
5. Zelfcontrole (het vermogen om impulsen te reguleren)
6. Geweten (het vermogen rekening te houden met (de grenzen) van anderen)
7. Oriëntatie in tijd en ruimte.

Passend onderwijs en regie versterkend handelen

Regie versterken is goed voor alle leerlingen. Leerlingen weten zelf als geen ander wat ze zouden willen leren en hebben de intrinsieke behoefte om te groeien. Door te focussen op hun groeimogelijkheden i.p.v. te focussen op hun gedrag en beperkingen leren zij zelf stap voor stap aan te geven wat ze kunnen en willen leren. Zo kan een leerling die moeite heeft met zelfcontrole een doel formuleren dat te maken heeft met het leren stoppen van jezelf. Doelen zoals de volgende kunnen dan geformuleerd worden:

- Ik merk op wanneer ik onrustig word
- Wanneer ik voel dat ik onrustig word maak ik mezelf rustig
- Ik ga zelf aan het werk en focus op de opdracht

Leerlingen van alle leeftijden kunnen meedenken over eigen doelen.

De bouwstenen in de klas

Het is belangrijk dat je als leerkracht goed weet hoe je de klas als het ware kan besturen alvorens in te zoomen op alle persoonlijkheden in de klas. Elke leerling is anders en elke klas ook. Het is de kunst om vanaf het begin goed te kijken naar processen in de klas en dan te bepalen wat veiligheid voor deze klas betekent en op welke manier je deze klas het beste tot ontwikkeling kan laten komen. Veiligheid kan in een klas vol drukke leerlingen betekenen dat je strak begrenst op gedrag en iedereen twee aan twee aan tafeltjes zet. Het kan ook betekenen dat je meer aandacht aan de instructie moet geven of dat je een omgeving creëert waarin leerlingen vragen durven te stellen. Regie versterken begint bij goed nadenken wat de klas nodig heeft.

Relaties vormen de verbindingen in de klas die het mechaniek in beweging houden. Het is de kunst als leerkracht deze relaties te versterken. Door een model te zijn maar ook door openheid en vertrouwen tussen leerlingen in de klas te bevorderen. Alle leerlingen hebben het nodig gezien te worden in de klas. Door ze persoonlijk te begroeten. De leerling die net een tijd ziek is geweest of uit huis geplaatst is heeft die vorm van aandacht wat harder nodig. En zo is het met alles in de klas. Leerlingen die moeite hebben om zich te beheersen hebben meer begrenzing nodig. Ook hebben zij het nodig dat je steeds weer vertelt dat je hen nog steeds belangrijk vindt maar dat je ander gedrag van hen verwacht. Een stabiele klas en leerlingen die zelf weten aan welke vaardigheden ze werken maakt regie versterken en passend onderwijs voor alle leerlingen mogelijk!

Bekijk een korte uitleg over regieversterkend handelen op <https://youtu.be/2a2eaGXWWEc>

¹ Naar de bouwstenen van de hechting van Truus Bakker

² In het boek 'Regie versterken in het onderwijs' staan per regiefunctie doelen in een MINDMAP geformuleerd. 'Regie versterken in het onderwijs; worden wie je bent' is verschenen bij SWP